

Kúria végzése

Az ügy száma: Bfv.I.1102/2022/9.
A határozat szintje: felülvizsgálat
A tanács tagjai: Dr. Domonyai Alexa, a tanács elnöke
Dr. Schmidt Péter, előadó bíró
Dr. Gimesi Ágnes, bíró
Dr. Kardos Andrea, bíró
Dr. Tuba István Krisztián, bíró
Az eljárás helye: Budapest
Az eljárás formája: tanácsülés
Az ülés napja: 2023. május 30.
Az ügy tárgya: költségvetési csalás büntette és más bűncselekmények
Terhelt(ek): terhelt2 és társai
(Terhelt1 II. rendű terhelt)
Elsőfok: Kecskeméti Törvényszék, 1.B.258/2017/473., ítélet, tárgyalás,
2021. június 18.
Másodfok: Szegedi Ítéltábla, Bf.III.16/2022/34., ítélet, nyilvános ülés,
2022. május 3.
Az indítvány előterjesztője: Terhelt1 II. rendű terhelt védője
Az indítvány iránya: a terhelt javára

Rendelkező rész

A Kúria a költségvetési csalás büntette és más bűncselekmények miatt terhelt2 és társai ellen folyamatban volt büntetőügyben a Kecskeméti Törvényszék 1.B.258/2017/473. számú és a Szegedi Ítéltábla mint másodfokú bíróság Bf.III.16/2022/34. számú ítélete ellen Terhelt1 II. rendű terhelt védője által előterjesztett felülvizsgálati indítványt elutasítja.

A Kúria végzése ellen fellebbezésnek és felülvizsgálatnak nincs helye. Ebben az ügyben az indítvány előterjesztője, valamint azonos tartalommal más jogosult újabb felülvizsgálati indítványt nem nyújthat be.

Indokolás

[1] I. A Kecskeméti Törvényszék a 2021. június 18. napján kihirdetett 1.B.258/2017/473. számú ítéletében a 2015. május 19. napjától 2016. szeptember 21. napjáig előzetes fogvatartásban, 2016. szeptember 22. napjától 2017. március 20. napjáig házi őrizetben (bűnügyi felügyeletben) volt Terhelt1 II. rendű terheltet bűnösnek mondta ki társtettesként elkövetett költségvetési csalás büntetében [Btk. 396. § (1) bekezdés a) pont 3. fordulat és (5) bekezdés a) pont], felbujtóként elkövetett költségvetési csalás büntetében

[Btk. 396. § (1) bekezdés a) pont 3. fordulat és (3) bekezdés b) pont 2. fordulat], valamint 3 rendbeli – egy esetben felbujtóként, egy esetben bűnsegédként – folytatólagosan elkövetett hamis magánokirat felhasználásának vétségében (Btk. 345. §). A bíróság ezért a II. rendű terheltet, mint bűnszervezetben elkövetőt – halmazati büntetésül – 4 év 6 hónap szabadságvesztésre és 5 év közügyektől eltiltásra ítélte. A szabadságvesztés végrehajtási fokozatát börtönben állapította meg azzal, hogy megállapította, hogy a II. rendű terhelt a kiszabott szabadságvesztésből nem bocsátható feltételes szabadságra. A szabadságvesztés tartamába beszámítani rendelte a II. rendű terhelt által előzetes fogvatartásban töltött időt olyan módon, hogy rendelkezett arról, hogy a bűnügyi felügyeletben töltött idő beszámításakor 1 napi szabadságvesztésnek 4 nap bűnügyi felügyeletben töltött idő felel meg.

[2] A kétirányú fellebbezések folytán másodfokon eljáró Szegedi Ítéltábla a 2022. május 3. napján kihirdetett 3.Bf.III.16/2022/34. számú ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét mások mellett a II. rendű terhelt vonatkozásában is megváltoztatta, a II. rendű terhelt terhére megállapított költségvetést károsító bűncselekményeket 4 rendbeli – kettő esetben felbujtóként, egy esetben bűnsegédként elkövetett – költségvetési csalás büntetéként [Btk. 396. § (1) bekezdés a) pont 3. fordulat, egy esetben (3) bekezdés b) pont 2. fordulat, egy esetben (4) bekezdés b) pont 2. fordulat, kettő esetben (5) bekezdés b) pont 2. fordulat] minősítette. A II. rendű terhelt terhére megállapított 3 rendbeli hamis magánokirat felhasználásának vétségét 4 rendbeli – egy esetben bűnsegédként, kettő esetben felbujtóként és kettő esetben folytatólagosan elkövetettnek – minősítette. A II. rendű terhelttel szemben kiszabott szabadságvesztés és közügyektől eltiltás tartamát egyezően 7 évre súlyosította és 5 év gazdasági társaság vezető tisztségviselője foglalkozástól eltiltásra is ítélte.

[3] **II.** A jogerős vádról rendelkező ügydöntő határozattal szemben a II. rendű terhelt védője nyújtott be a Be. 648. § a) pontjára és 649. § b) pontjának ba) alpontjára hivatkozással, a Be. 652. § (2) bekezdés c) pontja alapján felülvizsgálati indítványt. A védő indítványozta, hogy a Kúria a Be. 662. § (2) bekezdés b) pontja alapján a felülvizsgálati indítvánnyal támadott határozatokat változtassa meg és hozzon új határozatot, amelyből a bűnszervezeti elkövetést mellőzze és erre tekintettel, valamint a belső arányosságra is figyelemmel a II. rendű terhelttel szemben kiszabott szabadságvesztés büntetést enyhítse. A felülvizsgálati indítvány lényege szerint mind az első, mind a másodfokon eljáró bíróság törvénysértő módon állapította meg a II. rendű terhelt terhére a bűnszervezetben történő elkövetést. A védő az eljárás során tett vádlotti vallomást az eljárásban értékelt egyéb vallomásokkal és bizonyítékokkal részletesen összevetette és elemezte. Hivatkozott arra, hogy a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Btk.) 459. § (1) bekezdés 1. pontja szerinti bűnszervezet törvényi fogalmának egyik minimum feltétele a hármas elkövetés. Tekintettel arra, hogy a másodfokú bíróság ítéletében az I. és II. rendű terheltek kivételével valamennyi terhelt vonatkozásában a bűnszervezetben történő elkövetésre utalást mellőzte, törvénysértő módon állapította meg a bűnszervezeti elkövetést az I. és II. rendű terheltek terhére. Az által ugyanis, hogy a másodfokú bíróság a többi terheltet kivette a vélelmezett bűnszervezetből, törvénysértő módon egy két személyből álló bűnszervezeti formát alkotott. A másodfokon eljáró bíróságnak tényállási elem hiányában az I. és II. rendű terheltekkel szemben is mellőznie kellett volna a bűnszervezeti elkövetést, annak okán, hogy két személy nem hozhat létre bűnszervezetet. A védő emellett hivatkozott arra, hogy a törvényi fogalom részét képező hierarchikus szervezeti felépítés és a konspiráció is hiányzik az ügyben. Mindezekre figyelemmel kérte, hogy a Kúria a felülvizsgálati indítványokkal támadott határozatok megváltoztatásával a bűnszervezeti elkövetést mellőzze és erre tekintettel, valamint a belső arányosságra is figyelemmel a II. rendű terhelttel szemben kiszabott szabadságvesztés büntetést enyhítse.

[4] A Legfőbb Ügyészség BF.1198/2022/2. számú átiratában kifejtette: a védő felülvizsgálati indítványban rögzített álláspontjával kapcsolatban annyiban ért egyet, hogy a bűnszervezet megállapításának egyik alapvető kritériuma, hogy az legalább három személyből áll. A Szegedi Ítéltábla ítéletében ugyanakkor kizárólag az I. és II. rendű terheltek tekintetében látta megállapíthatónak és megvalósulónak a bűnszervezetben történő elkövetést. A Legfőbb Ügyészség az ítéltábla álláspontját tévesnek, az irányadó tényállással ellentétesnek tartotta. A Kecskeméti Törvényszék elsőfokú ítéletét e tekintetben helyesnek tartva, annak megállapításait részletesen elemezve hivatkozott arra, hogy bár a másodfokú bíróság az elsőfokú ítélet [133] bekezdését mellőzte, ugyanakkor az egyes terheltek cselekvőségére vonatkozó ténymegállapításokat, e körben azt, hogy ki, milyen feladatot látott el, alapvetően nem érintette, így a bűnszervezet jogi értékelésének ténybeli alapja álláspontja szerint továbbra is megmaradt. Hivatkozott arra, hogy mind a hierarchikus szervezeti felépítés, mind pedig a konspiratív működés elemei megállapíthatóak, az ítéltábla is megállapította a külső konspirációt, a fiktív személyazonosság létrehozása és a célzavarások alapján. Emellett rögzítette azt is, hogy a bűncselekmények megvalósítása céljából létrejött külföldi uniós cégek az I. és II. rendű terheltek utasítására jöttek létre, ügyvezetőik is a tőlük kapott utasítások szerint jártak el. Erre figyelemmel az I. és II. rendű terheltek ezen tevőlegessége már azt a fajta koordinációt, tervszerűséget mutatta, amely megalapozza a szervezett működésen túlnyúló konspiratív működés törvényi kritériumát. Ebből következtetett az ítéltábla arra, hogy létrejött a bűnszervezet, és a X., XII. és XIII. rendű terheltek kivételével a további terheltek cselekménye e szervezeten belül valósult meg.

[5] Ugyanakkor az ítéltábla álláspontja téves a tekintetben, hogy az I. és II. rendű terhelten túlmenően vizsgálva a többi terheltek tudattartalma legalább eshetőlegesen kiterjedt-e arra, hogy a cselekményüket bűnszervezetben követték el. Az ítéltábla határozatának indokolása szerint a hierarchikus működést e terheltek ugyan átlátták, hiszen vagy az I. rendű, vagy a II. rendű terheltektől kaptak utasításokat, azt azonban az ítéltábla már nem találta kétséget kizáróan bizonyíthatónak, hogy ezek a terheltek tisztában lettek volna azzal, hogy egy bűnszervezet működéséhez csatlakoznak, illetve annak keretében cselekszenek, mert csak résztvevénységet láttak el; sokszor egymás tevékenységéről nem is tudtak, a működés konspiratív jellegét pedig bizonyítható módon nem látták át.

[6] A Legfőbb Ügyészség ezzel kapcsolatban ugyancsak a Kecskeméti Törvényszék bűnszervezettel összefüggő részletes megállapításait tartotta helyesnek és arra hivatkozott. A Legfőbb Ügyészség mindezek alapján arra a következtetésre jutott, hogy a bűnszervezet valamennyi fogalmi kritériuma, a felülvizsgálati indítványban nem vitatott hosszabb időre szervezettség és 5 évi vagy azt meghaladó szabadságvesztéssel büntetendő szándékos bűncselekmények elkövetése céljából történő létrehozás is maradéktalanul megvalósult.

[7] A Legfőbb Ügyészség ugyanakkor kifejtette azt, hogy a felülvizsgálati indítvány még abban az esetben sem tekinthető alaposnak, ha a II. rendű terheltek vonatkozásában bűnszervezetben történő elkövetés megállapítására a büntető anyagi jog szabályainak a megsértése miatt került volna sor. Hivatkozva a BH 2021.217. számon közzétett döntésre, állította: az ügyben a II. rendű terheltek terhére rótt bűncselekmények minősítésére figyelemmel a vele szemben jogerősen kiszabott 7 év szabadságvesztés büntetés még a súlyosabb bűncselekmény, a Btk. 396. § (1) bekezdés a) pont 3. fordulataiban meghatározott és (5) bekezdés b) pont 2. fordulata szerint minősülő költségvetési csalás büntetési tételkeretében is törvényesen kiszabható, mivel önmagában ezen bűncselekményre a törvény öt évtől tíz évig terjedő szabadságvesztés büntetés kiszabását teszi lehetővé. A halmazati büntetés tételkerete a Btk. 81. § (1)-(3) bekezdéseire figyelemmel öt évtől tizenöt évig terjedő szabadságvesztés, amelynek a középértéke a Btk. 85. § (2) bekezdése szerint tíz év szabadságvesztés.

[8] A halmazati büntetés szabályaira figyelemmel pedig – tekintettel arra, hogy a kiszabott büntetés az így számított középértéket sem éri el – az törvénysértő büntetésnek nem tekinthető. Hivatkozott arra, hogy a bíróságok nem vétettek a Be. 649. § (2) bekezdésében írt eljárási jogszabálysértést sem. A Legfőbb Ügyészség mindezek alapján arra tett indítványt, hogy a Kúria a Be. 660. § (1) bekezdése szerinti tanácsülésen, a Be. 662. § (1) bekezdése alapján a felülvizsgálati indítványnak ne adjon helyt és a megtámadott határozatokat a II. rendű terhelt tekintetében hatályában tartsa fenn.

[9] A II. rendű terhelt védője 2022. november 17. napján érkezett beadványában észrevételeket terjesztett elő a Legfőbb Ügyészség indítványának részére történő kézbesítését követően. Hivatkozott arra, hogy mivel az ítélet tábla 15 terheltből 13 esetében a bünszervezeti elkövetés megállapítását mellőzte, ebből következik, hogy törvényesen az I. és II. rendű terhelt vonatkozásában sem lehet megállapítani a bünszervezetben történő elkövetést, miután az ő vonatkozásukban nem teljesül az a törvényi feltétel sem, hogy a bünszervezetnek legalább három személyből kell állnia.

[10] A II. rendű terhelt védője hivatkozott arra, hogy az ítélet tábla anyagi jogszabályt sértett, amikor a bünszervezetben történő elkövetést az I. és II. rendű terhelt esetében megállapította, ennek eredményeként a kiszabott büntetés eltúlzottan súlyos, törvénysértő. A védő arra hivatkozott, hogy a bünszervezeti minősítés kiesésével a büntetési tételkeret a korábbiakhoz képest lényegesen csökken. A költségvetési csalás minősített esete 5-től 10 évig terjedő szabadságvesztés büntetéssel büntetendő, a halmazati szabályokra tekintettel álláspontja szerint a bünszervezeti minősítés mellőzésével az 5 évtől 25 évig terjedő szabadságvesztés büntetési tétel kerete 5 évtől 17 és fél évig terjedő keretre változik, erre figyelemmel szerinte a ténylegesen kiszabott 7 év szabadságvesztés büntetés eltúlzottan súlyos. E körben a maximálisan kiszabható büntetés ilyen mértékű csökkenése, valamint a büntetés kiszabása körében értékelendő enyhítő körülmények túlsúlya eredményezheti annak megállapítását, hogy a kiszabott büntetés törvénysértően súlyos. A védő e körben hivatkozott a BH 2011.97.I. számon, BH 2004.264. számon és a BH 2011.97.II. számon közzétett döntéseknek a törvénysértő minősítés miatt kiszabott törvénysértő büntetés értékelésével kapcsolatos érvelésére.

[11] A védő emellett kifejtette, hogy a büntetés kiszabása körében figyelembe veendő belső arányosságra tekintettel is indokolatlan, méltánytalan és törvénysértő a II. rendű terhelt vonatkozásában kiszabott 7 év szabadságvesztés. Mindezekre tekintettel felülvizsgálati indítványában foglalt indítvánnyal azonos indítványát fenntartotta.

[12] **III.** A II. rendű terhelt védőjének felülvizsgálati indítványa alapján felülvizsgálati eljárás lefolytatása törvényben kizárt.

[13] 1. A büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény (a továbbiakban: Be.) XC. fejezetében szabályozott felülvizsgálat rendkívüli jogorvoslat, annak lefolytatására kizárólag a törvényben meghatározott okokra történő hivatkozással, azok fennállása esetén, a törvényben meghatározott feltételek mellett, az arra jogosult indítványa alapján van kerülhet sor. A törvényben rögzített felülvizsgálati okok köre nem bővíthető.

[14] A felülvizsgálat, mint rendkívüli jogorvoslat, a jogerős ügydöntő határozat egyes súlyos, a törvényben meghatározott jogi, és nem pedig ténybeli – az ítélet megalapozottságát érintő – hiányosságainak orvoslására szolgál, ezért a Be. 650. § (2) bekezdése kimondja, hogy a felülvizsgálati indítványban a jogerős ügydöntő határozat által megállapított tényállás nem támadható. A Be. 659. § (1) bekezdése pedig úgy rendelkezik, hogy a felülvizsgálati eljárásban a bizonyítékok ismételt egybevetésének, eltérő értékelésének, valamint bizonyítás felvételének nincs helye, a felülvizsgálati indítvány elbírálásakor a jogerős ügydöntő határozatban megállapított tényállás az irányadó. A tényállás támadásának tilalma azt jelenti, hogy felülvizsgálati eljárásban a jogerős ügydöntő határozatban megállapított tényállás az

irányadó, annak megalapozottsága, a tényállásban szereplő ténymegállapítások nem támadhatók és nem vitathatók; ennél fogva a tényállás megalapozottsága, esetleges felderítetlensége, hiányossága, a benne lévő ténybeli következtetések helyessége sem támadható és vitatható. A tényállásban foglalt tényektől eltérő tények állítására, a lefolytatott bizonyítás támadására, a bizonyítási eljárás során elkövetett esetleges törvénysértésekre hivatkozással, a bíróság bizonyítékértékelő tevékenységének és a tényről tényre történő következtetésnek támadására felülvizsgálati indítvány nem alapozható. A jogkövetkeztetések helyessége ebből következőleg kizárólag az irányadó tényállás alapulvételével vizsgálható (BH 2004.102.).

[15] A felülvizsgálati eljárásban az irányadó tényálláshoz kötöttség olyannyira szigorú szabály, hogy a büntető anyagi jog szabályainak megsértése az alapeljárásban megállapított tényállás alapján bírálendő el abban az esetben is, ha a tényállás hiányos, nem kellően felderített és ellentétes az iratok tartalmával (BH 2004.102.), vagy más fogalmazásban: az alapügyben megállapított tényállás az irányadó, függetlenül attól, hogy az adott tényállás megalapozott-e vagy sem (BH 2016.264. számon közzétett határozat [16] bekezdés, BH 2010.324. számon közzétett döntés indokolása).

[16] A Be. 651. § (2) bekezdés c) pontja értelmében a terhelt javára a védő a Be. 652. § (4) bekezdésére figyelemmel határidő nélkül nyújthat be felülvizsgálati indítványt.

[17] A Be. 648. § a) pontja szerint felülvizsgálatnak a bíróság jogerős, a vádról rendelkező ügydöntő határozata ellen a büntető anyagi jog szabályainak megsértése miatt is van helye.

[18] A Be. 649. § (1) bekezdés b) pont ba) alpontja értelmében a büntető anyagi jog szabályainak megsértése miatt felülvizsgálati indítvány terjeszthető elő, ha a bíróság a bűncselekmény törvénysértő minősítése miatt, illetve a Btk. más szabályának megsértésével szabott ki törvénysértő büntetést.

[19] A Be. 652. § (1) bekezdése alapján a felülvizsgálati indítványban meg kell jelölni azt a határozatot, amely ellen a felülvizsgálati indítvány irányul, valamint az indítvány előterjesztésének okát és célját.

[20] 2. A felülvizsgálati indítvány alapján felülvizsgálati eljárás lefolytatása ugyanakkor az alábbiak miatt kizárt.

[21] A felülvizsgálati eljárásban az ítélőtábla által a Be. 592. § (2) bekezdés a), c) és d) pontja alapján megalapozatlannak tartott, ekként a Be. 593. § (1) bekezdés a) pontja szerint a bizonyítást érintő ügyiratok tartalma és a helyes ténybeli következtetés alapján helyesbített tényállás volt az irányadó {másodfokú ítélet [108]-[187]}.

[22] A felülvizsgálati indítvány a II. rendű terhelt vallomását és az eljárás további bizonyítékait értékeli és abból von le következtetést, miszerint „a kereskedelmi tevékenység, amit társaival végzett, nem volt százszázalékosan fiktív, nem arra alapították a céget, hogy ÁFÁ-t csaljanak és a költségvetést megkárosítsák, előre ebben nem állapodtak meg, csak sajnos így alakult.” Az irányadó tényállás ezzel szemben megállapította, hogy az I. rendű és II. rendű vádlottak – utólag közelebbről meg nem határozható időpontban és körülmények között – 2013. évben úgy határoztak, hogy akként tesznek szert rendszeres jogtalan anyagi haszonra, hogy húskereskedelmi tevékenységük során a Közösségen belülről és belföldről megvásárolt húskészítményeket Magyarországon, az általános forgalmi adó megfizetése nélkül értékesítik {elsőfokú ítélet [120] bekezdés}.

[23] A felülvizsgálati indítvány szerint pusztán az állami költségvetésnek okozott vagyoni hátrány vélelmezett nagysága nem adhat alapot a bünszervezetben történő elkövetés megállapítására, mivel két személy nem hozhat létre bünszervezetet, emellett senki nem adott utasítást senkinek, senki nem irányított senkit és a tényállás nem tartalmaz olyan tényeket,

ami szerint a terheltek a lebukás elkerülése érdekében bármilyen intézkedést tettek volna így a hierarchikus felépítés és a konspiráció is hiányzik.

[24] Az irányadó tényállás ugyanakkor az indítványozó állításától eltérő tényeket tartalmaz.

[25] A Kúria fentebb rámutatott arra, hogy a felülvizsgálati eljárásban a tényállás nem támadható. A bünszervezetben elkövetés megállapítása a tényekből vont jogi következtetés eredménye.

[26] Jelen eljárásban a másodfokú bíróság – annak ellenére, hogy több terheltet érintően a bünszervezetben elkövetés megállapítását mellőzte – az elsőfokú bíróság tényállásának a bünszervezetben elkövetés tekintetében tett ténymegállapításait nem rekesztette ki a tényállásból, így azok továbbra is a tényállás részét képezik.

[27] A bünszervezet fogalmát a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény módosításáról szóló 1997. évi LXXIII. törvény 1997. szeptember 15. napjával iktatta be a büntető törvény 137. § 7. pontjába. Ezt 1999. március 1. napjával módosította és átszámozta a büntető jogszabályok módosításáról szóló 1998. évi LXXXVII. törvény 35. §-a (korábbi Btk. 137. § 8. pont). Eszerint a bünszervezet: bűncselekmények rendszeres elkövetése révén haszonszerzés végett létrejött olyan bűnszövetség, amely feladatmegosztáson, alá-fölérendeltségi rendszeren és személyi kapcsolatokon nyugvó szerepvállaláson alapul.

[28] Ezután a bünszervezet fogalmát a 2002. április 1. napjától hatályba lépett Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény módosításáról szóló 2001. évi CXXI. törvény 19. § (5) bekezdése határozta meg. Ennek alapján a bünszervezet: három vagy több személyből álló, hosszabb időre szervezett, összehangoltan működő csoport, amelynek célja ötévi vagy ezt meghaladó szabadságvesztéssel büntetendő szándékos bűncselekmények elkövetése.

[29] A törvény miniszteri indokolása értelmében ez a bünszervezet-fogalom megfelel az Európai Unió bünszervezetben való részvétel bűncselekménnyé nyilvánításáról szóló együttes fellépés (1998. december 21.) 1. Cikkében meghatározott bűnöző szervezet fogalmának, úgyszintén a Magyarország által aláírt, a határon átnyúló szervezett bűnözés elleni ENSZ Egyezmény 2. Cikkében meghatározott bűnözői csoport fogalmának.

[30] Ezzel egyező törvényszöveg került a 2013. július 1. napján hatályba lépett Btk. 459. § (1) bekezdés 1. pontjába is.

[31] A felülvizsgálati indítvány helytállóan hivatkozott arra, hogy a Magyarország 2020. évi központi költségvetésének megalapozásáról szóló 2019. évi LXVI. törvény 107. §-a módosította a Btk. bünszervezet fogalmára adott értelmező rendelkezését, mely 2019. július 10. napján lépett hatályba. Eszerint bünszervezet a legalább három személyből álló, hosszabb időre, hierarchikusan szervezett, konspiratíván működő csoport, amelynek célja ötévi vagy ezt meghaladó szabadságvesztéssel büntetendő szándékos bűncselekmények elkövetése.

[32] A Kúria a Bhar.III.571/2019/41. számú határozatában ezzel kapcsolatban kiemelte, hogy a módosítást követően hatályos Btk. nem tartalmaz törvényi értelmezést a „hierarchikusan szervezett” és a „konspiratíván működő” fogalmi elemekhez. Ezek értelmezése a jogalkalmazó, a bíróság feladata. A jogalkalmazó Alaptörvényben rögzített kötelességének eleget téve értelmezésekor figyelembe veszi a jogszabályhoz fűzött indokolást, azonban annak kötőereje nincs, az nem anyagi jogi szabály. A törvényi indokolás az egyes fogalmi elemek megállapításához nyújt értelmezési segítséget.

[33] A törvényi szabályozásra tekintettel míg a Btk. 459. § (1) bekezdés 2. pontja szerinti bűnszövetség két személyből álló elkövetői alakzat esetén is megállapítható, addig

bűnszervezet esetében kizárólag három személy részvételéből álló csoport esetében van erre lehetőség.

[34] Annak vizsgálatát, hogy a szervezett bűnelkövetésben résztvevő személy tudattartalma átfogta-e a bűnszervezetben elkövetést, szükségszerűen meg kell, hogy előzze annak megállapítása, hogy a bűncselekményeket egyébként a törvényi fogalomnak megfelelő, bűnszervezetnek minősülő többes elkövetési alakzatban követték-e el; vagyis először annak megállapítására kell, hogy sor kerüljön, hogy a tényállás a Btk. Különös Részében meghatározott bűncselekmény törvényi tényállása szerinti magatartást elkövető személyek tekintetében a bűnszervezet megállapításához szükséges személyi összetétel feltételeivel egyezőséget mutat-e. Ilyen hiányosság esetén ugyanis a bűnszervezetben történő elkövetés tudatát sem lehet megállapítani, mivel, ha ténylegesen nincs bűnszervezet, abban nem is lehet részt venni. Amennyiben az elkövető tévesen azt gondolja, hogy bűncselekményét bűnszervezet tagjaként követi el, azonban ilyen bűnszervezet nem létezik, terhére a bűnszervezetben történő elkövetést és annak jogkövetkezményeit értelemszerűen nem lehet megállapítani.

[35] Ebből következően nem lehet bűnszervezetben történő elkövetést megállapítani abban az esetben, ha az annak alapjául szolgáló, hosszabb időre, hierarchikusan szervezett, konspiratíván működő csoport – amelynek célja 5 évi vagy ezt meghaladó szabadságvesztéssel büntetendő, szándékos bűncselekmények elkövetése – nem áll legalább három személyből.

[36] Jelen ügyben tehát annak van jelentősége, hogy a bűncselekményeket elkövető személyek közül a tényállásban szerepel-e legalább három olyan személy, aki a bűncselekményeket bűnszervezet tagjaként követte el.

[37] A másodfokú bíróság álláspontja szerint az I. és II. rendű vádlottak tekintetében az elsőfokú bíróság helyesen állapította meg, hogy maradéktalanul megvalósultak a bűnszervezetben történő elkövetés kritériumai. Az I. és II. rendű terheltek, egyéb érdekelttel¹⁷sal, továbbá a III., IV., V., VI., VII., VIII., IX., XIV., XV., XVI., XVII. rendű terheltekkel együtt, hosszú időn keresztül, súlyos, öt évet meghaladó szabadságvesztéssel fenyegetett bűncselekményeket követtek el. Az I. és II. rendű terheltek határozták meg a költségvetési csalásban résztvevő terhelteik tevékenységét, utasították őket a bűncselekmény elkövetésével összefüggő tevékenységek elvégzésére (hierarchikus szervezet) {másodfokú bíróság ítélete [214] bekezdés}.

[38] Saját tevékenységi körük mellett a terheltek alapvetően tisztában voltak a többiek cselekvőségével is, így azzal, hogy a költségvetési csalásra épülő rendszert az I. és II. rendű terheltek irányítják. Erre figyelemmel a szervezeten belüli konspirációt nem látta megállapíthatónak a másodfokú bíróság, ugyanakkor külső konspirációra utaló jelként rögzítette a fiktív személyazonosság létrehozását és a célzavarásokat.

[39] Az ilyen jellegű szervezetséget szükségesnek ítélte meg a költségvetési csalás elkövetése során az egyes számla kiállítók közötti szervezett elkövetéshez is, egyben megállapította azt, hogy a bűnszervezeti működéshez objektíve magasabb szervezetség szükséges. Rögzítette továbbá, hogy a bűncselekmények elkövetésére úgy került sor, hogy elsődlegesen külföldi uniós cégekre volt szükség, akik áfa nélkül vásároltak, majd az árut nem vitték ki külföldre, azt a haszonhúzó cégek belföldön értékesítették. Később e cégek béreltek hűtőházat, az árut kivitték külföldre, majd az árut másnap visszahozták Magyarországra, és azt kezdetben az I. rendű, később a II. rendű terhelte cég értékesítette belföldön. A befizetendő áfát úgy csökkentették, hogy fiktív beszerzési számlákat állítottak be a könyvelésükbe. Ennek a következménye, hogy a cégeknél papíron nagy mennyiségű áru halmozódott fel, mely árut ismét értékesítették a külföldi cégeknek. Ezek a külföldi cégek az I. és II. rendű terheltek utasítására jöttek létre, ügyvezetőik az I. és II. rendű terheltek

utasításai szerint jártak el. Az I. és II. rendű terheltek ezen tevőlegessége már azt a fajta koordinációt, tervszerűségét mutatja, amely megalapozza a szervezett működésen túlmutató konspiratív működés törvényi kritériumát. Az ítéletábra ebből azt látta megállapíthatónak, hogy a fentiek szerint létrejött a bünszervezet és a X., XII., valamint XIII. rendű terheltek kivételével a további terheltek cselekménye e szervezeten belül valósult meg. Az I. és II. rendű terhelten túlmenően vizsgálta azt, hogy a többi terhelt tudattartalma legalább eshetőlegesen kiterjedt-e arra, hogy a cselekményüket bünszervezetben követték el. Az ítéletábra határozatának indokolása szerint a hierarchikus működést e terheltek ugyan átlátták, hiszen vagy az I. rendű, vagy a II. rendű terheltektől kaptak utasításokat, azt azonban az ítéletábra már nem találta kétséget kizáróan bizonyíthatónak, hogy ezek a terheltek tisztában lettek volna azzal, hogy egy bünszervezet működéséhez csatlakoznak, illetve annak keretében cselekszenek, mert csak résztvevénységet láttak el; sokszor egymás tevékenységéről nem is tudtak, a működés konspiratív jellegét pedig bizonyítható módon nem látták át {másodfokú bíróság ítélete [216]-[220] bekezdés}.

[40] A Kúria ítélkezési gyakorlata szerint a jogerős ítélet tényállásához tartoznak mindazok a történeti tények, amelyek az ítéletben megállapításra kerültek, függetlenül attól, hogy ítéletszerkesztési hiba folytán esetlegesen nem a történeti tényállásban kerültek leírásra, hanem az indokolás más részében, így a bizonyítékok értékelése, vagy a jogi indokolás körében (BH 2016.163.III.). Ezek a megállapítások kétségtelenül ténymegállapítások, amely az I. és II. rendű terhelten kívül a megjelölt többi vádlott közreműködésével kapcsolatosan is a tényálláshoz tartozó megállapításokat tartalmazznak, egyben alapjául szolgálhatnak a hierarchikus felépítés és a konspiratív működés vonatkozásában következtetések levonására.

[41] A másodfokú bíróság azonban ezek alapján azt állapította meg, hogy csak az I. és II. rendű terheltek tudattartalma terjedt ki a bünszervezet ismérveire. A másodfokú bíróság ezért az elsőfokú bíróság ítéletének tényállásából az ezzel ellentétes ténybeli következtetéseket, illetőleg a tudati tényre vonatkozó következtetéseket mellőzte, mivel álláspontja szerint az elsőfokú bíróság ítélete e tekintetben részben megalapozatlan volt, amelyet az ítéletábra a Be. 593. § (1) bekezdés a) pontjában írtak szerint kiküszöbölt, az elsőfokú bíróság által lefolytatott bizonyítást érintő ügyiratok tartalma, valamint helyes ténybeli következtetés alapján a tényállást helyesbítette, illetve kiegészítette.

[42] Ezen kiegészítés során a történeti tényállás részévé tette azt, hogy egyéb érdekelt¹⁷ vádlottat a Kecskeméti Törvényszék 2017. szeptember 28. napján kelt és azon a napon jogerőre emelkedett 1.B.276/2017/8. számú ítéletével bűnsegédként elkövetett költségvetési csalás büntette [Btk. 396. § (1) bekezdés a) pont, (5) bekezdés b) pont] és 2 rendbeli, bűnsegédként folytatólagosan elkövetett hamis magánokirat felhasználásának vétsége miatt, halmazati büntetésül 2 év szabadságvesztésre és 1 év közügyektől eltiltásra ítélte. Ugyanakkor arra az álláspontra helyezkedett, hogy mivel egyéb érdekelt¹⁷ jelen ügyben terheltekénti korábbi elítélésre figyelemmel nem szerepel, ezért az ő vonatkozásában a tényállásban cselekvőséget nem lehet megállapítani.

[43] A Kúria ezzel kapcsolatban megállapítja, hogy téves az ítéletábrának azon álláspontja, hogy amennyiben az ügyben korábban terhelteként szereplő személy tekintetében a bíróság elkülönítés folytán már jogerős ügydöntő határozatot hozott, az ő személyét a többi terhelt cselekvőséget is érintő módon a tényállásban nem lehet szerepeltetni. A jogerős ügydöntő határozatban az ő esetében megállapított tények jelen eljárásban is rögzíthetőek voltak, mivel a korábbi elítélésének feltüntetésével megállapítható, hogy jelen eljárásban az ítélet alapjául szolgáló vád a korábbi elítélésére figyelemmel az érintett, az ügyben korábban terhelteként szereplő személy büntetőjogi felelősségének megállapítására nem terjed ki.

[44] A Kúria ugyanakkor megállapítja, hogy a másodfokú bíróság nem minden tényállási pontból mellőzte egyéb érdekelt¹⁷ szerepét és cselekvőséget. A másodfokú bíróság nem

mellőzte, ezért a jogerős ügydöntő határozatban megállapított tényállás részét képezi egyéb érdekelt17nak az elsőfokú bíróság ítéletének [145] bekezdésében foglalt cselekménye. A tényállás részét képezi ezért az a ténymegállapítás, hogy egyéb érdekelt17 a szervezet működését a cég1 szlovák gazdasági társaság bejegyzett ügyvezetőjeként segítette, valamint közreműködött a hitelintézeteknél történő pénzfelvételeknél, utalásoknál. Az I. rendű terhelt kérésére lett a cég1 ügyvezetője és a cég nevében számlákat írt, banki kifizetéseket, utalásokat bonyolított, könyvelőhöz járt és hűtőházat bérelt. Előzőleg a cég2 banknál vezetett számlájához is hozzáférést kapott, ez ügyben a XIV. rendű terhelt kereste fel a VI. rendű terhelttel együtt és az irányításuk alatt ő vette fel a cég3 által átutalt összegeket. A felvett pénzt átadta XIV. rendű terhelt, vagy VI. rendű terhelt részére. egyéb érdekelt17 a bünszervezet működésében 2013. II. negyedévtől 2015. I. negyedévéig vett részt. 2014. III. negyedévtől kezdve az értékesített húskészítmények egy részét a terheltek Magyarországon vásárolták a cég1 gazdasági társaság nevében, mellyel azt a látszatot keltették, hogy a termékeket Szlovákiában fogják értékesíteni. Az áru szlovák cég részéről történő megvásárlásának az volt a célja, hogy a termékeket a terheltek általános forgalmi adó terhe nélkül szerezzék meg.

[45] Erre figyelemmel az irányadó tényállás az I. és II. rendű terhelten kívül egy harmadik személyt is tartalmaz, egyéb érdekelt17 személyében, mint a bünszervezet működésében résztvevő elkövetőt, így a bünszervezet megállapításának azon törvényi feltétele, hogy abban legalább három személy vegyen részt, az irányadó tényállás alapján egyébiránt megállapítható.

[46] A Kúria megállapítja, hogy az irányadó tényállásban szerepel az, hogy legalább három személy, az I. és II. rendű terhelt, valamint egyéb érdekelt17 a cselekményeket bünszervezetben követte el, ezért a felülvizsgálati indítvány azon ténybeli hivatkozása, mely szerint a bünszervezetnek nem volt három tagja, ellentétes a jogerős ügydöntő határozatban megállapított és a felülvizsgálatban irányadó tényállással.

[47] Emellett a tényállás tartalmazza azt is, hogy az I. rendű és II. rendű terheltek egy hierarchikusan felépülő bünszervezetet hoztak létre, irányítottak és működtettek, melynek célja a költségvetés megkárosítása volt. Utasításaik alapján került sor a büncselekmény elkövetéséhez használt gazdasági társaságok bankszámlájáról történő készpénzfelvételekre, majd döntöttek a pénz rendeltetéséről. A bünszervezet a lelepleződés elkerülése érdekében konspirációs céllal számlázási láncokat hozott létre valós gazdasági tevékenységet nem végző gazdasági társaságok felhasználásával.

[48] A szervezet valódi tevékenységének eltitkolását célozta az is, hogy a terheltek a belföldi cégektől átvett húsárut nem Szlovákiába, hanem magyarországi partnerekhez szállították, a cselekmény leplezése és a látszat fenntartása érdekében ugyanakkor a cég1 nevében egyéb érdekelt17 bérelt egy hűtőraktárat {elsőfokú ítélet [120]-[132] bekezdés}.

[49] Felülvizsgálati indítvány még felülvizsgálati okra hivatkozással is csak a jogerős ügydöntő tényállásban megállapított tényekkel összhangban terjeszthető elő, a felülvizsgálati indítványban foglaltakat a jogerős ügydöntő határozatban megállapított tények alapján lehet elbírálni.

[50] Ezért az a felülvizsgálati indítvány, amely a felülvizsgálati ok megjelölése mellett, annak indokát az irányadó tényállásban foglalt ténytől eltérő tény állítására alapítja, a tényállásban foglalt tényekkel ellentétes tény megállapítására törekszik, a felülvizsgálati indítványt ezen ellentétes tényre hivatkozással terjeszti elő, így a tényállás támadására irányul, a felülvizsgálati eljárásban kizárt. Erre figyelemmel a felülvizsgálati indítvány a bünszervezet téves megállapítására irányuló ezen – a jogerős ítéletben megállapított tényállástól eltérő ténybeli alapon nyugvó – részében törvényben kizárt, ez alapján felülvizsgálati eljárást lefolytatni nem lehet.

[51] A Kúria a felülvizsgálati indítvány egyéb hivatkozásával kapcsolatosan megállapítja, hogy a belső arányosság nem a büntetőeljárás törvényben vagy a büntető anyagi jogszabályban meghatározott fogalom, az lényegében a jogirodalomban ismert kifejezés, amely a gyakorlatban az egyes terheltekkel szemben az általuk elkövetett cselekmények miatt kiszabott büntetések vonatkozásában a tetтарыыos büntetés kiszabásának követelményét jeleníti meg.

[52] A büntető ítéletben az egyes terheltekkel szemben kiszabott büntetések egymáshoz viszonyítása, a tetтарыыos büntetés kiszabásának követelménye nem felülvizsgálati ok (Kúria Bfv.I.1545/2022/10. számú határozat).

[53] A Kúria a Be. 656. § (2) bekezdés a) pontja értelmében a felülvizsgálati indítványt elutasítja, ha a felülvizsgálat a törvényben kizárt.

[54] IV. Mindezekre figyelemmel a Kúria a Be. 660. § (1) bekezdése alapján tanácsülésen, a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény 10. § (2) bekezdésben meghatározott összetételben eljárva, a II. rendű terhelt védője által benyújtott felülvizsgálati indítványt elutasította.

[55] A Kúria a teljesség érdekében ugyanakkor megjegyzi a következőket.

[56] A Be. 649. § (1) bekezdés b) pont ba) alpontja értelmében a büntető anyagi jog szabályainak megsértése miatt felülvizsgálati indítvány terjeszthető elő, ha a bíróság a bűncselekmény törvénysértő minősítése miatt, illetve a Btk. más szabályának megsértésével szabott ki törvénysértő büntetést.

[57] A II. rendű terhelt védőjének észrevételében írt hivatkozásra figyelemmel megjegyzendő, hogy a bűnszervezetben történő elkövetés megállapítása nem minősítési kérdés, a bűnszervezetben történő elkövetés nem a Btk. Különös Részében meghatározott törvényi tényállásban foglalt minősítő körülmény, az nem az adott bűncselekmény minősített esetének megállapításán keresztül fejt ki tételkeret emelő hatását, hanem a Btk. Általános Részében foglalt szabály, így annak téves megállapítása nem a törvénysértő minősítés, hanem legfeljebb a Btk. más szabályának megsértésén keresztül vizsgálható.

[58] A Btk. 91. § (1) bekezdése a Btk. Általános Részében rendelkezik a bűnszervezetben elkövetéshez kapcsolódó, kötelezően alkalmazandó jogkövetkezményekről és előírja, hogy azzal szemben, aki a szándékos bűncselekményt bűnszervezetben követte el, a bűncselekmény büntetési tételének felső határa a kétszeresére emelkedik, de a huszonöt évet nem haladhatja meg. Ezzel a törvény általános jelleggel értékelt egy elkövetési körülményt, azonban ennek nem rendelt önálló büntetési tételt, hanem csupán a tételkeret felső határát tágította, azaz a bűnszervezetben elkövetéssel nem az adott bűncselekmény minősített esete valósul meg.

[59] A felülvizsgálati eljárásban kizárólag akkor lehet jelentősége a bűnszervezetben elkövetés megállapítása kérdésének, ha az alapügyben eljáró bíróság a Btk. 91. § (1) bekezdés alkalmazásával, a különös részi büntetési tételkeret felső határát meghaladó büntetést szabott ki, vagy a kiszabott szabadságvesztés végrehajtását próbaidőre felfüggesztette [Btk. 86. § (1) bekezdés b) pont], avagy a terheltet próbára bocsátotta [Btk. 62. § (2) bekezdés b) pont] {Kúria Bfv.I.752/2020/17. [110]-[113] bekezdés}.

[60] A jogalkotó taxatív (kimerítő jellegű) felsorolással meghatározta a Btk.-ban a büntetéseket és intézkedéseket. A Btk. 33. § (1) bekezdése tartalmazza a büntetéseket, míg a Btk. 63. § (1) bekezdése az intézkedéseket.

[61] A feltételes szabadságra vonatkozó rendelkezés nincs ezek között, így az nem minősül sem büntetésnek, sem intézkedésnek. Mindezek tükrében az ügydöntő határozat meghozatalakor a feltételes szabadságra bocsátásra vonatkozó rendelkezés a büntetés

kiszabásának részét képezi, azonban nem büntetés és nem intézkedés, ezért a jogerős ítélet erre vonatkozó rendelkezésével szemben a felülvizsgálatnak nincs helye {Kúria Bfv.I.752/2020/17. számú határozata [116]-[117] bekezdés}.

[62] A jogerős, vádról rendelkező ügydöntő határozatban a II. rendű terhelt terhére megállapított legsúlyosabb cselekmény, a 4 rendbeli – kettő esetben felbujtóként, egy esetben bűnsegédként elkövetett – költségvetési csalás büntetnének a Btk. 396. § (1) bekezdés a) pont 3. fordulataba ütköző, egy esetben (3) bekezdés b) pont 2. fordulata, egy esetben (4) bekezdés b) pont 2. fordulata, kettő esetben (5) bekezdés b) pont 2. fordulata szerint minősülő cselekmények esetén a legsúlyosabb minősítésre figyelemmel – az (5) bekezdés b) pontjában írtakra tekintettel – öt évtől tíz évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő. A II. rendű terhelttel szemben kiszabott hét év szabadságvesztés önmagában ezen bűncselekmények miatt is törvényes, így az törvénysértőnek nem tekinthető.

[63] A Kúria végzése ellen a Be. 6. § (4) bekezdése alapján fellebbezésnek, a Be. 650. § (1) bekezdés b) pontja szerint pedig felülvizsgálatnak nincs helye.

[64] A Be. 652. § (6) bekezdése kimondja, minden jogosult csak egyszer nyújthat be felülvizsgálati indítványt, kivéve, ha az újabb felülvizsgálati indítvány benyújtása a 649. § (3)-(5) bekezdésén alapul.

[65] A Be. 652. § (7) bekezdése szerint felülvizsgálati indítvány ugyanazon tartalommal csak egyszer nyújtható be.

[66] A Be. 656. § (4) bekezdése szerint az ugyanazon jogosult által ismételten előterjesztett, illetve az azonos tartalommal ismételten előterjesztett indítványt a Kúria érdemi indokolás nélkül elutasíthatja.

Budapest, 2023. május 30.

Dr. Domonyai Alexa s.k. a tanács elnöke, Dr. Schmidt Péter s.k. előadó bíró, Dr. Gimesi Ágnes s.k. bíró, Dr. Kardos Andrea s.k. bíró, Dr. Tuba István Krisztián s.k. bíró